

OSLO TINGRETT

DOM

Avsagt: 09.02.2021 i Oslo tingrett,

Saksnr.: 20-171574TVI-OTIR/04

Dommer: Tingrettsdommer Helen Engebrigtsen

Saken gjelder: Urettmessig bruk av bilde

Robin Kristiansen Lund

Advokat Ole Edvard Tokvam
v/advokatfullmektig Elisabeth Skatvedt

mot

Studentsamskipnaden i Ås

Advokat Anne Marie Due
v/advokatfullmektig Sunniva Jacobsen
Øyen

DOM

Saken gjelder spørsmål om vederlag for bruk av følgende bilde:

Bildet er tatt av Robin Lund, som er fotograf.

Framstilling av saken

Lunds bilde lå på internett uten vannmerke eller nedlastingsperre. Studentsamskipnaden i Ås («SiÅs») fant bildet på internett og la bildet ut på sin side på Facebook 16. mai 2019, for å ønske studentene god 17. mai.

Det er enighet om at bildet er vernet som fotografisk bilde etter åndsverkloven § 23 og at det er Lund som har rettighetene som fotograf. Det er videre enighet om at det ikke ble innhentet samtykke før publisering, at Lund ikke fikk noe vederlag og at han heller ikke ble kreditert som fotograf i forbindelse med publiseringen. SiÅs har tidligere bestridt, men er for tingretten enig i at Lund har krav på rimelig vederlag for SiÅs bruk av bildet, jf åndsverkloven § 81.

Lund sendte faktura til SiÅs da han oppdaget at bildet var blitt brukt, ledsaget av et brev. SiÅs tok ikke henvendelsen seriøst og betalte ikke fakturaen. Lund sendte fakturaen til inkasso, men kravet ble bestridt av SiÅs og saken ble overført til Forlikrådet i Ås. Det ble holdt møte i forlikrådet 28. oktober 2020, men forlikrådet innstilte saken fordi de fant saken for vanskelig og lite opplyst.

Stevning ble tatt ut for Follo tingrett 26. november 2020 og saken ble senere overført Oslo tingrett som rett verneting etter åndsverkloven § 85. Sluttbehandling ble avholdt som digitalt rettsmøte 3. februar 2021, slik det fremgår av rettsboken.

Fotograf Robin Lund har i korte trekk anført

SiÅs bruk av bildet er i strid med Lunds rettigheter etter åndsverkloven, og Lund har krav på erstatning etter åndsverkloven § 81, nærmere bestemt dobbelt vederlag. Lund har i utgangspunktet krevet vederlag for bruk på kr 2 773, som med tillegg av merverdiavgift er kr 3 466,25, og dobbelt vederlag blir 6 932,50, inkludert merverdiavgift.

Lund anfører at bruken av bildet i det minste er grovt uaktsom. SiÅs fant bildet via Google og publiserte det åpent på Facebook i en gruppe med 2300 følgere uten kreditering eller betaling, og dette skiller seg markant fra aktsom adferd.

Det har ingen betydning at bildet ikke var vannmerket eller ikke hadde noen nedlastingssperre. Det er ikke noe lovkrav om å merke bilder man legger ut på nett og det kan være mange grunner til at man ikke ønsker å merke bilder som legges ut. Å gi ulikt vern for merkede og ikke-merkede bilder vil stride med EU-retten, hvor det er fastslått at vern ikke skal være avhengig av formaliteter eller tekniske foranstaltninger.

SiÅs har ikke opptrådt i god tro, idet de ikke har gjort noen former for forsøk på å klarere rettighetene til bildet. Å tro at bildet ikke er vernet er rettsvillfarelse.

Dobbelt vederlag i denne saken er ikke urimelig.

Lund har krav på å få dekket sine rimelige omkostninger knyttet til inndrivelse av kravet, inkludert omkostninger for forlikrådet. SiÅs har forholdt seg passive til utstedt faktura, inkassovarsel og bestred kravet etter utleggsbegjæringen og i forlikrådet.

Lund har krav på å få dekket sine fulle saksomkostninger også i småkravsprosess etter unntaksregelen i tvisteloven § 10-5 (3). Saksøkte har tatt til gjenmæle åpenbart uten grunn.

Saksøkerens påstand

1. Studentsamskipnaden i Ås dømmes til å betale Robin Lund kr. 6 932,50, eller beløp fastsatt etter rettens skjønn, for urettmessig publisering av bilde, med tillegg av påløpte forsinkelsesrenter fra 19. oktober 2019 og frem til betaling skjer.
2. Studentsamskipnaden i Ås dømmes til å dekke Robin Lunds sakskostnader for forlikrådet på kr. 8 028, eller beløp fastsatt etter rettens skjønn, med tillegg av påløpte forsinkelsesrenter fra 28.10.2020 og frem til betaling skjer.
3. Studentsamskipnaden i Ås dømmes til å dekke Robin Lunds sakskostnader for tingretten.

Studentsamskipnaden i Ås har i korte trekk anført

SiÅs bestrider ikke at Lund har rettighetene til bildet, eller at han har krav på rimelig vederlag for bruken. Det bestrides at han har krav på dobbelt vederlag og rett på erstatning for inndrivelseskostnader.

SiÅs tok ikke henvendelsen fra Lund seriøst i første omgang, men trodde det var forsøk på fakturasvindel. Dette skyldes både ordbruken i brevet fra Lund som ledsaget fakturaen, samt at Lund ikke dokumenterte at han var innehaver av rettighetene til bildet.

Bildet var publisert på internett, men uten å være vannmerket og uten nedlastingssperre, hvilket ville være normal aktsom opptreden fra fotografens side. Bildet var helt ordinært og ga i seg selv ingen signaler om at det var tatt av en fotograf. SiÅs trodde på publiseringstidspunktet at bildet var lagt ut med implisitt samtykke til fri videre bruk, slik mange gjør på internett. Dette er en faktisk villfarelse og kan ikke betegnes som grovt uaktsomt. SiÅs ser i etterpåklokskapens lys at de burde gjennomført nærmere undersøkelser, og derfor skal fotografen få betalt i form av et rimelig vederlag.

SiÅs mener at de har handlet i god tro og i hvert fall ikke grovt uaktsomt, hvilket er vilkåret for dobbelt vederlag. Dobbelt vederlag er bare anvendelig ved de høyeste grad av skyld. Forarbeidene indikerer ikke en hovedregel om at dobbelt vederlag ved urettmessig bruk.

Dobbelt vederlag vil i denne saken være urimelig, jf åndsverkloven § 81. SiÅs er en ideell organisasjon, og har ikke brukt bildet i ervervsmessig hensikt, bildet er bare publisert som en hilsen til studentene på Facebook. SiÅs har heller ikke hatt noen økonomisk fordel av bruken, og Lund har ikke hatt noe tap som han ikke selv bærer ansvaret for, utover tapt vederlag. Lund er selv å bebreide, han sikrer ikke bildene sine med f eks vannmerke eller nedlastingssperre.

Regelen om dobbelt vederlag i åndsverkloven § 81 er særnorsk og den EU-praksis som saksøker påberoper seg er da ikke relevant.

Det er ikke grunnlag for å kreve erstatning for inndrivelseskostnader i denne saken. Inndrivelseskostnadene skyldes Lunds egen uaktsomme opptreden. SiÅs har ikke vært uaktsomme og da finnes det ikke hjemmel for et krav om å få dekket inndrivelseskostnader. SiÅs forholdt seg passive til fakturaen i starten fordi de trodde det dreide seg om fakturasvindel.

Det er ikke grunnlag for å kreve dekket saksomkostninger i saken ut over det som følger av hovedregelen i tvisteloven § 10-5, som gir hjemmel for å kreve 20% av sakens tvistesum, men minimum kr 2 500.

Saksøktes påstand

1. Studentsamskipnaden i Ås dømmes til å betale kroner 3 466,25 til Robin Lund.
2. Studentsamskipnaden i Ås frifinnes for øvrig.
3. Robin Lund dømmes til å dekke SiÅs' saksomkostnader.

Rettenns vurdering

I småkravprosess er kravet til domsgrunner forenklet, jf. tvisteloven § 10-4 fjerde ledd. Det er tilstrekkelig at domsgrunnene inneholder en redegjørelse for de momenter av rettslig eller faktisk art som retten har lagt avgjørende vekt på, dvs. den bærende begrunnelsen for rettens standpunkt. Domsgrunnene nedenfor er utformet i henhold til dette.

Det er enighet om at Lund har krav på i det minste et rimelig vederlag for SiÅs bruk av bildet. Selve nivået for rimelig vederlag for et bilde, kr 3 466,25 inkludert merverdiavgift, er etter det retten kan se i tråd med alminnelig praksis, og er heller ikke bestridt av saksøkte.

Kjernen i saken er spørsmålet om Lund har krav på dobbelt vederlag etter åndsverkloven § 81, 2 ledd. Dobbelt vederlag forutsetter at SiÅs har handlet grovt uaktsomt eller forsettlig, og at dobbelt vederlag ikke fremstår som urimelig.

Frem til tingrettsbehandlingen har SiÅs hevdet at de ikke pliktet å betale for bruken av bildet. SiÅs tok til motmæle mot utleggsforretningen med blant annet følgende i brev til Namsmannen:

Saken er denne: 17 mai 2019 gratulerte SiÅs alle studenter i Ås med nasjonaldagen. På hjemmesiden ble derfor Norges nasjonalflagg postet.

Kort tid etter kom det krav fra denne figuren, Robin Lund, at han hadde alle rettigheter til Norges nasjonalflagg — og han krevde penger for bruken av vårt felles flagg!

Så vidt SiÅs vet, så er det ingen privatpersoner som eier rettighetene til Norges flagg — aller minst denne figuren i Narvik. Norges flagg er hele nasjonens felles identitetsmerke. Det er ikke noe denne figuren Robin Lund kan kreve eiendomsrett til.

SiÅs har derfor ignorert dette tøvet fra dag 1: Vi krever at Robin Lund kan dokumentere at han eier rettighetene til det norske flagg før vi i det hele tatt vurderer å betale denne ubegrunnede, falske regningen.

La oss utdype videre: Hvis bruken av ett bestemt bilde som Robin Lund spesifikt eier, så hadde vi forutsatt at han hadde merket det med sitt spesifikke vannmerke. Det er ikke tilfellet i nærværende sak.

Uttalelsene i dette brevet viser etter rettens syn at SiÅs misforsto reglene i åndsverkloven om rettighetene til bilder og hvilken bruk man kan gjøre av disse. Det er åpenbart ikke snakk om rettighetene til det norske flagget, men til det konkrete bildet som Lund hadde tatt av et bølgende flagg. En enkel undersøkelse fra SiÅs side ville eventuelt kunne avdekke at det ikke dreide seg om forsøk på svindel, slik SiÅs har hevdet at de trodde det var.

SiÅs har også anført at det ikke var noe spesielt med bildet som tilsa at det dreide seg om et vernet bilde. Dette kan de åpenbart ikke høres med dette. Utgangspunktet etter åndsverkloven er at alle bilder er vernet som fotografiske bilder etter § 23, og i tillegg er noen vernet som fotografiske verk etter åndsverkloven § 2 bokstav f. Det er med andre ord det rettslige utgangspunktet at all bruk av bilder krever samtykke fra fotografen eller opphavsmannen i vernetiden. Det er riktignok slik at enkelte fotografer legger ut bilder på internett med et samtykke til videre spredning, men det kan ikke medføre at den som skal bruke et bilde fritas for en undersøkelsesplikt. SiÅs har ikke gjort noen forsøk på å sjekke om fotografen av dette bildet hadde samtykket til vederlagsfri bruk eller andre forsøk på å klarere bruken. SiÅs har misforstått åndsverklovens regler om vern for bilder. Dette er rettsvillfarelse som de selv må ta ansvar for.

Det er åpenbart ikke en forutsetning for vern at fotografen merker bilder med ©, vannmerke, eller legger inn nedlastingssperre, og retten er enig med saksøker i at dette også må gjelde for vurderingen av retten til dobbelt vederlag etter åndsverkloven § 81.

Det er etter rettens oppfatning naturlig å karakterisere SiÅs handlemåte i saken for forsettlig, og i det minste grovt uaktsom.

Det fremstår etter rettens syn ikke som urimelig at SiÅs må betale dobbelt vederlag for bruken av bildet i denne saken. At bildet er brukt til en hilsen til studenter og ikke for å tjene penger eller i nyhetsformidling har ingen betydning for vurderingen i denne saken. SiÅs omsetter for over 50 millioner årlig. At de er en ideell organisasjon som ikke betaler utbytte til eiere blir i denne sammenhengen heller ikke relevant.

Retten mener etter dette at det er helt klart at vilkårene i åndsverkloven § 81, 2 ledd er oppfylt og at Lund har krav på det dobbelte av rimelig vederlag, altså kr 6 932,50 i dette tilfellet.

Sakskostnader

Lund har krevet erstatning for inndrivelsesomkostninger for forliksrådet med kr 8 028. Dette må eventuelt dekkes som en del av sakskostnadene i saken. I tillegg har Lund krevet dekket sakskostnader for tingretten med kr 28 317 (eks mva).

I småkravsprosess er det tvisteloven § 10-5 som regulerer adgangen til å kreve dekning for kostnader forbundet med saken. Bestemmelsen begrenser i utgangspunktet saksøkers krav til kr 2 500 i denne saken, jf § 10-5 (2).

I saker hvor forliksrådsbehandlingen er innstilt er det ikke anledning til å kreve erstatning for kostnader for forliksrådet i tillegg, med mindre vilkårene i § 10-5 (3) er oppfylt. Retten viser til HR-2016-712 hvor Høyesterett i avsnitt (2) siterer fra lagmannsrettens behandling av saken og tiltrer lagmannsrettens lovtolkning:

«Innstilling av en sak i forlikrådet, jf. tvisteloven § 6-11 første ledd, medfører ikke at det skal treffes en egen sakskostnadsavgjørelse for forlikrådets behandling av saken. Det er heller ikke grunnlag for å tilkjenne sakskostnader etter de alminnelige reglene i tvisteloven § 20-2, jf. Schei mfl. Tvisteloven. Kommentartutgave, 2. utgave side 236. I slike tilfeller kan omkostningene fra og med forliksklagen tas med som en del av omkostningene for tingretten så fremt omkostningene forbundet med behandlingen i forlikrådet, har vært nødvendige, jf. tvisteloven § 20-5, jf. også LE-2008-125240. For saker som behandles etter småkravsprosessen betyr det imidlertid at de begrensningene i omkostningenes størrelse som fremgår av tvisteloven § 10-5 andre ledd, jf. første ledd bokstav d, gjelder. Begrensningen gjelder de totale utgiftene i anledning saken. Idet NN er tilkjent erstatning for sakskostnader med 20 prosent av sakens tvistesum, og tvisteloven § 10-5 tredje ledd ikke er funnet anvendelig, er det ikke anledning til ytterligere tilkjenning av sakskostnader.»

Spørsmålet blir etter dette om vilkårene i tvisteloven § 10-5 (3) er oppfylt, slik at Lund kan kreve dekket mer enn kr 2 500 i omkostninger fra og med forliksklagen.

§ 10-5 (3) er ment å være en snever unntaksregel, og retten mener at den kommer til anvendelse i dette tilfellet. SiÅs har etter rettens syn åpenbart brukt bildet uten rett. SiÅs har hele veien og frem til tingrettsbehandlingen motsatt seg å betale fotografen, med ulike begrunnelser, og basert på rettsvillfarelse og misforståelser av de juridiske utgangspunktene. Basert på dette, samt at retten mener det er helt klart at vilkårene for å betale dobbelt vederlag er oppfylt, mener retten at det er åpenbart at SiÅs tok til gjenmæle uten grunn. SiÅs kan da pålegges å erstatte Lunds nødvendige og rimelige sakskostnader fra forliksklage og til og med tingrettens behandling av saken, basert på unntaksregelen i § 10-5 (3). Et annet utfall knyttet til saksomkostningene vil medføre at saksøkte i saker som dette kan spekulere i en minimal sjanse for å få medhold, med liten risiko for saksomkostninger ettersom kravet er så lite. Retten viser i denne sammenhengen til at saksøkte har erkjent at de skal betale et simpelt vederlag, men motsatt seg å betale dobbelt vederlag slik at tvistesummen i realiteten er 3 466,25. Saksomkostningsansvaret etter hovedregelen er kr 2 500.

Kr 8 028 for behandlingen av saken i forlikrådet er etter rettens syn rimelige og nødvendige kostnader for denne delen av saken.

I tillegg er det krevet kr 28 317 for behandlingen for tingretten, hvorav kr 17 000 er knyttet til forberedelse og gjennomføring av muntlig behandling av saken for retten. Retten har vært tydelig på at saken har vært egnet for skriftlig behandling, begrunnet i den svært lave tvistesummen. Retten har derfor oppfordret partene til å bli enige om at saken skulle behandles skriftlig. Saksøkte SiÅs samtykket til skriftlig behandling. Saksøker har insistert på at det skulle avholdes muntlige forhandlinger, uten å oppgi annen grunn enn at anførselene i tilsvaret medførte at det ikke var hensiktsmessig med skriftlig behandling. Fotografen har videre angitt at han ønsket en dom i saken, hvilket naturligvis ville blitt imøtekommet også med en skriftlig behandling. På denne bakgrunn mener retten at omkostningene knyttet til forberedelse og gjennomføring av den muntlige forhandlingen

ikke er nødvendige i saken, og at det ikke er rimelig at saksøkte pålegges å betale for dette. Retten mener at rimelige og nødvendige omkostninger for behandlingen for tingretten er kr 11 317. Beløpet inkluderer rettsgebyr, men er uten merverdiavgift. Samlet pålegges SiÅs å betale kr 19 345 til Lund for å dekke hans rimelige og nødvendige sakskostnader for forliksrådet og tingretten.

Dommen er avsagt innen lovens frist.

DOMSSLUTNING

- 1 Studentsamskipnaden i Ås dømmes til å betale kr. 6 932,50 til Robin Lund innen to uker fra forkynnelsen av denne dommen, med tillegg av forsinkelsesrenter fra 19. oktober 2019 til betaling skjer.
- 2 Studentsamskipnaden i Ås betaler kr 19 345 til Robin Lund for dekning av sakskostnader innen to uker fra forkynnelsen av denne dommen.

Retten hevet

Helen Engebrigtsen

Veiledning om anke i sivile saker vedlegges.

Dokument i samsvar med original
09.02.2021 Ida H. Midtbø, saksbehandler

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 250 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 250 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling.

Hvis de blir tatt til behandling, er det som regel hvis spørsmålet har betydning utover den aktuelle saken, hvis andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller hvis saken reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.